

Запорожці в урочищі Сагайдачному

Народний переказ

Любо було глянути, як наїдуть запорожці в Сагайдачне. Народ усе широкоплечий, вусатий, бравий... Голови голили³. Тоді ще мода була носити чуприну⁴, то оце в кого довга — візьме й обмота кругом вуха.

Жупани⁵, пояси, шапки, сап'яни⁶ на них були дорогі. По боках і позад сидла у кожного пістолі⁷, шабля. А на конях як їздять!.. Оце, було, зіскоче, пригнеться і летить, як муха.

Коней у них дуже гладких, важких не було, а так — саме в тілі⁸. А що, було, за швидкі, що за меткі⁹, — так кат його батька зна¹⁰!

Було, звіра там якого накинє оком¹¹ — то вже й його: чи кабана дикого, чи сайгака¹², — везе в тороках¹³...

Дорогою їдуть — як мак цвіте: і синіє, і зеленіє, і червоніє. Попереду ватажок, а за ним джура¹⁴, козаки. Коні добре знали козацький норів. Було, їдуть тихо, потім виграють підтюпцем¹⁵, а далі як залопотять! Пішла курява степом...

Часто запорожці билися з татарами. Посідають, було, на низеньких коників і біжать комишами. Тоді комиші були вище чоловіка з конем. Ну, і запорожця, було, чорт не проведе: носом чує ворога, зна по птицях, по звіру... Тоді, було, з якого краю сполохана¹⁶ птиця або звір, з того й біди жди.

Примітки:

1 *Урочище* — ділянка, яка виділяється серед навколишньої місцевості природними ознаками (яр, гора, луг, ліс серед поля).

2 *Сагайдачне* — назва урочища на лівому березі Дніпра.

3 *Голити голови* — брити, збривати повністю волосся на голові.

4 *Чуприна* — волосся на голові чоловіків; чуб.

5 *Жупан* — старовинний верхній чоловічий одяг, оздоблений хутром, який носили заможні (багаті) козаки.

6 *Сап'яни, сап'янці* — чоботи з сап'яну (тонкої м'якої шкіри), пофарбовані в різні кольори.

7 *Пістоль* — вид вогнепальної козацької зброї.

8 *Бути в тілі* — бути достатньо вгодованим (про тварину — бути не худим).

9 *Меткий* — проворний, рухливий, який жваво рухається.

10 *Кат його батька зна (знає)* — вигук фразеологічного типу; у даному випадку виражає захоплення, здивування.

11 *Накинути оком* — побачити.

12 *Сайгак* — степова антилопа.

13 *Тороки* — прив'язаний до сідла дорожній мішок.

14 *Джура* — козацький слуга-товариш,
зброєносець.

15 *Підтюцем* — дрібними, швидкими кроками.

16 *Сполоханий* — наляканий.